

ฤทธิ์เพิ่มสมรรถภาพทางเพศของหมามู๋

สำนักงานข้อมูลสมุนไพร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

หมามู๋เป็นพืชเถาซึ่งมีขนคันบริเวณฝัก มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Mucuna pruriens* (L.) DC. ตามสรรพคุณพื้นบ้านนั้น เมล็ดของหมามู๋ถูกนำมาใช้ในตำรับยาไทยมาช้านานในการรักษาโรคบรูซ และมีความเชื่อว่าสามารถใช้เป็นยากระตุ้นกำหนดได้ การวิจัยเกี่ยวกับฤทธิ์ของหมามู๋ต่อสมรรถภาพทางเพศในสัตว์ทดลองพบว่า การป้อนหนูแรทเพศผู้ด้วยสารสกัดเอทานอลเมล็ดหมามู๋ที่ความเข้มข้น 200 มก./กก.ของน้ำหนักตัว วันละครั้ง เป็นเวลา 21 - 45 วัน สามารถเพิ่มสมรรถภาพทางเพศของหนูได้ กล่าวคือมีผลทำให้พฤติกรรมทางเพศของหนูเปลี่ยนไป โดยมีพฤติกรรมจับคู่และการขึ้นคร่อมตัวเมียถี่ขึ้น และมีระยะเวลาในการเริ่มสอดใส่อวัยวะเพศครั้งแรกจนหลังน้ำเชื้อ (ejaculation latency, EL) นานขึ้น (1, 2) นอกจากนี้การศึกษาทางคลินิกในประเทศอินเดียกับอาสาสมัครเพศชายที่มีภาวะจำนวนสเปิร์มน้อย และสเปิร์มมีการเคลื่อนไหวผิดปกติ โดยให้อาสาสมัครที่ม่นมที่ผสมกับผงบดเมล็ดหมามู๋ขนาด 5 กรัม วันละครั้ง เป็นเวลา 3 เดือนพบว่า ค่าความเข้มข้นของสเปิร์ม และการเคลื่อนไหวของสเปิร์มเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และมีค่าเกือบเทียบเท่ากับอาสาสมัครที่มีสุขภาพดี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมล็ดหมามู๋มีประสิทธิภาพในการช่วยปรับปรุงคุณภาพน้ำเชื้อให้ดีขึ้นได้ (3, 4) แต่ก็เป็นที่น่าสนใจว่าเมื่อนำผงบดของเมล็ดหมามู๋มาทดลองในหนูแรทเพศเมีย กลับมีผลทำให้พฤติกรรมทางเพศมีแนวโน้มลดลง กล่าวคือ มีพฤติกรรมจับคู่กับหนูตัวผู้ลดลง และปฏิเสธการรับการผสมพันธุ์จากหนูตัวผู้ (5) แสดงให้เห็นว่าการรับประทานเมล็ดหมามู๋อาจให้ผลแตกต่างในระหว่างเพศชายและหญิง

แม้ว่าจะมีงานวิจัยรองรับถึงฤทธิ์เพิ่มคุณภาพของน้ำเชื้อในบรูซของเมล็ดหมามู๋ แต่ก็มีไม่มากนัก และหมามู๋ยังแบ่งได้เป็นอีกหลายสายพันธุ์ (Varieties) โดยใช้ชื่อวิทยาศาสตร์เดียวกัน ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีรายงานที่ระบุถึงความแตกต่างเกี่ยวกับฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาที่แน่ชัดของแต่ละสายพันธุ์ สำหรับในประเทศไทยสายพันธุ์ที่พบจะเป็นกลุ่มไม้ป่า *Mucuna pruriens* (L.) DC. Cultivar group Pruriens ซึ่งจะมีขนพิษปกคลุมที่ฝัก ทำให้เกิดการคันเมื่อสัมผัส ส่วนกลุ่มที่เป็นไม้ปลูก *Mucuna pruriens* (L.) DC. Cultivar group Utilis จะไม่มีขนพิษที่ฝัก ไม่มีการปลูกในประเทศไทย (6, 7) นอกจากนี้ในเมล็ดของหมามู๋จะมีสาร L-dopa หรือ L-3,4- dihydroxyphenylalanine อยู่ปริมาณสูง ซึ่งถูกนำมาผลิตเพื่อการบำบัดในการรักษาโรคพาร์กินสัน สาร L-dopa นี้ เป็นสารตั้งต้นของสารสื่อประสาท dopamine ซึ่งมีผลต่อสมองส่วนต่างๆ ในหลายเส้นทาง โดยเฉพาะการควบคุมการเคลื่อนไหว และยังมีผลทำให้ความดันโลหิตต่ำลง การรับประทานในปริมาณที่มากอาจมีผล เสียต่อร่างกาย ดังนั้นจึงไม่ควรเก็บหมามู๋มารับประทานเอง จนกว่าจะได้รับการยืนยันถึงสายพันธุ์ที่ใช่ทดสอบ และมีการศึกษาถึงความเป็นพิษในคนที่แน่ชัด

1. Suresh S, Prithiviraj E, Prakash S. **Dose-and time-dependent effects of ethanolic extract of *Mucuna pruriens* Linn. seed on sexual behavior of normal male rats.** *J Ethnopharmacol.* 2009; 122: 497-501.
2. Kupittayanant P, Munglue P, Saraphat W, Danooat T, Kupittayanant S. **Effects of ethanolic extract of *Mucuna pruriens* on sexual behavior of normal male rats.** *Planta Med* (55th International congress and annual meeting of the society for medicinal plant research) 2007; 73(9): P595.

3. Ahmad MK, Mahdi AA, Shukla KK, Islam N, Jaiswar SP, Ahmad S. **Effect of *Mucuna pruriens* on semen profile and biochemical parameters in seminal plasma of infertile men.** *J. fertnstert.* 2008; 90 (3): 627-635.
4. Gupta A, Mahdi AA, Ahmad MK, Shukla KK, Bansal N, Jaiswer SP, Shankhwar SN. **A proton NMR study of the effect of *Mucuna pruriens* on seminal plasma metabolites of infertile males.** *J Pharm Biomed Anal.* 2011; 55: 1060-1066.
5. Rajendran V, Joseph T, David J. ***Mucuna pruriens* decreases sexual activity in female rats.** *Indian Drug.* 1997; 34(3): 136-139.
6. สุธรรม อารีกุล. องค์ความรู้เรื่องพืชป่าทางภาคเหนือของประเทศไทย เล่ม 1-3. เชียงใหม่ :มูลนิธิโครงการหลวง, 2552: 2,784 หน้า
7. นันทวัน บุญยะประภัศร (บรรณาธิการ). สมุนไพรไม้พุ่มบ้าน (5). กรุงเทพฯ : คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2543: 508 หน้า